ההולכים בתורת השם

מְגִלָּה עֲמֻקוֹת

לגלות עמקות דברי הספר הקדוש ליקוטי מוהר"ן

נכתב וערך מתוך השיחות של
הרב אהרן אליהו פירר

תּוֹרָה הַזְּמַנִּית | גליון 3 | תּוֹרָה ע"א תִּנְיָנָא

פתח לתורה

חבלים ונעימים

במוח ישנם שני חלקים, ימין ושמאל, המקבילים לחכמה ולבינה. החלק הימני, כנגד ספירת החכמה, אחראי על תחושת התענוג והנעימות. כאשר אדם חווה חוויה נעימה, המוח הימני פעיל יותר. לעומתו, החלק השמאלי, כנגד מידת הבינה, נקרא "חבלים", על שם החבל והמידה, שכן הוא אחראי על הצמצום והגבול, כלומר על היכולת השכלית להבין את גבולות החיים. שני המוחין הללו מחויבי המציאות והחיים, ובלעדיהם אין חיים כלל, שכן עיקר לידת האדם נובעת מחיבורם.

האיזון הראוי מתקיים כאשר מוח הנעימים חזק יותר ממוח החבלים. אולם אם מוח הנעימים יבקש "למחוק" את מוח החבלים, האדם יהיה עבד לתאוות, עד שהן עצמן יהפכו לחבלים ויזיקו לו. אם הנעימים לא יתקנו את החבלים, הם עצמם יהפכו לחבלים. מנגד, אם האדם יגביר את החבלים על הנעימים, כוח השנאה ישתלט עליו, ומחשבותיו יתמקדו בשלילת הזולת ובשנאת מי שאינו חושב כמוהו.

> **"אם הנעימים לא יתקנו את החבלים, הם עצמם יהפכו לחבלים. מנגד, אם האדם יגביר את החבלים על הנעימים, כוח השנאה ישתלט עליו, ומחשבותיו יתמקדו בשלילת הזולת ובשנאת מי שאינו חושב כמוהו.**

מכל האמור מובן, שכיוון שעצם הבריאה, ובפרט בריאת האדם, מבוססת על החיבור הנכון בין שני הכוחות, הרי שקלקול החיבור הזה מביא להרס העולם שנברא בעשרה מאמרות ולהרס האדם עצמו. נמצינו למדים שנושא הנעימים והחבלים, המבואר בתורה דידן, לא רק נוגע לחיינו, אלא הוא עצם החיים.

שאלות קצרות

ש: בתקופתנו, שבה רבו כל כך השיטות בקרב ציבור יראי ה', כיצד ניתן ליישב בין הדעות?

ת: הגמרא המובאת בפנים התורה, המתארת כיצד תלמידי החכמים שבארץ ישראל מנעימים זה לזה בהלכה, עוסקת באנשים שחלקו זה על זה. אולם מכוח קדושת ארץ ישראל, כיוונו לבם באמת לכבוד השם יתברך, ולא לכבוד עצמם או כדי להראות לחברם: "אני הצודק!".מכאן מובן שגם במקום שיש חילוקי דעות, העיקר הוא שלא יהיה חילוק לבבות. הדבר תלוי בשאלה אם האדם מבקש את כבוד השם יתברך או את כבוד עצמו. אגב, פעמים רבות שמענו את רבי לוי יצחק ז"ל מספר, שגם באומן, בקרב אלו שהיו חלוקים בדרכי עבודת ה', שררה אהבה רבה.

ש: מובא בתורה שהעיקר הוא להרגיש נעימות בתורה, והרי תמיד יודעים שצריך ללמוד אפילו בלי להרגיש?

ת: האדם צריך ללמוד תמיד לכבוד ה', ולא לכבוד עצמו, כגון כדי שייחשב לחכם או כדי שיקבלו את דעתו. כאשר האדם לומד לכבוד ה', הוא נמשך ממילא לנועם העליון, והוא נעימות התורה. הרגשת הנעימות בתורה אינה דבר חיצוני ונפרד ממנה, אלא היא עצם התורה. על כך תיקנו את הברכה "והערב נא" וכו'. נמצא שכאשר נלמד באמת לכבוד ה', נגיע בוודאי לערבות ולמתיקות התורה, ואין כאן מקום להאריך.

המשך "שאלות קצרות" בעמוד הבא...

...המשך משאלות קצרות

ש: האם ההדרכה שלא לחשוב על כבוד עצמנו מיועדת רק לבני היכלא דמלכא, שמרגישים את כבוד ה'?

ת: לחשוב על כבוד ה' שייך לכל אחד, וכל אחד מצווה בכך. אלא שרבינו ז"ל כתב שיש עשר מדרגות של כבוד ה', כנגד עשרת המאמרות. במאמר הסתום, בחינת "בראשית", ביטול כבוד עצמו הוא מוחלט, ובדרגה זו זוכים רק מעטים, כמובא בפנים. אולם כל בחינות ביטול הכבוד שבמאמרות הגלויים נמשכות מאלו שהם בני היכלא דמלכא.

מדוע נבראו שוטים בעולם?

אל תהי בז לכל אדם

כולנו מכירים את התופעה: בבית הכנסת או ברחוב אנו פוגשים אדם, ולעיתים מתעורר בלבנו יחס של בוז כלפיו. ייתכן שהוא לא הזיק לנו ולא עשה לנו דבר, אלא שהבוז נובע מכך שהוא נראה בעינינו חסר תכלית. אנו אומרים לעצמנו: "הוא אינו מועיל לסביבה, אינו מוכשר, אינו חרוץ ואינו חכם", וכדומה.

התופעה הזאת מוכרת לכולנו, והיא מכונה בלשון רבינו ז"ל "התגברות החבלים". ננסה לבאר את העניין בקצרה ולמצוא בו פתח של תקווה.

רבינו ז"ל מביא ראיה לכך שהחבלים הם פגם בכבוד מן הפסוק: "בז לדבר יחבל לו". רש"י מפרש זאת על דוד, שביזה את השוטים ואמר: מה הנאה יש בבריאתם? לבסוף נצרך לדבר כשוטה כאשר בא לפני המלך אכיש, עיין שם.

מדוע ביזה דוד בתחילה את השוטים, לפי קשרי התורה

על פי קשרי התורה, כלל א', כלל ה' וכלל י"א, ניתן לבאר את תמיהתו של דוד ואת מה שהתגלה לו לבסוף. מבואר שם ששורש הכבוד הוא בהולדה הנמשכת מן הנועם העליון, שהוא בחינת המוחין של ארץ ישראל. נמצא שעלינו לכבד כל אדם מישראל, מפני שמתגלה בו גילוי של מוחין דארץ ישראל. אולם כאשר מדובר באדם שוטה, שאין מתגלים בו השכל והמוחין, עלולים אנו לחשוב שאין סיבה לכבדו. על כך הקשה דוד: מה פשר בריאתם?

אולם לאור הפסוק "בז לדבר יחבל לו" ולפי המבואר בקשרי התורה, מובן שהבוז כלפי השוטים וחסרי הדעה נובע מהתגברות החבלים, שהם היפך הכבוד.

אך לכאורה, מדוע קשורה תמיהתו של דוד ל"חובלים"? במילים אחרות, מדוע אין שאלתו מוצדקת?

חסרי הדעה והשוטים משתלשלים מן הכבוד שבמאמר הסתום

כדי ליישב את הקושיה, יש להקדים ולבאר שרבינו ז"ל מבאר כי גילוי הכבוד, שהוא גילוי המוחין של ארץ ישראל, שורשו במאמרות של מעשה בראשית. תשע מאמרות גלויות, שבהן הכבוד מתגלה, ולעומתן מאמר "בראשית", שהוא מאמר סתום, שבו הכבוד בהעלם. כאשר הכבוד בהעלם, גם המוחין בהעלם, ונמצא שבבריאה יש דברים שבהם המוחין אינם מתגלים, וממילא גם הכבוד אינו מתגלה.

לפי זה אפשר להבין את הקשר לבריאת השוטים, שבהם אין המוחין והכבוד מתגלים, ועל כן הם עלולים להיות מבוזים בעיני הבריות. מובן אפוא ששורש בריאתם במאמר הסתום.

> **"לא די לנו לכבד את אלה שנראים בעינינו נעימים ומגלים את כבוד ה', אלא שבכלל תיקון החבלים עלינו ללמוד לכבד גם את אלה שנראים לנו חסרי תכלית.**

אחר כל זאת עדיין נשאלת השאלה: לשם מה הם נצרכים בעולם? לפי המבואר לעיל, בחינת המאמר הסתום נכללת בכ"ח אתוון של המאמר הסתום, ומשם נמשך הכוח לעמוד בהיכל המלך. לפי הכלל החמישי, מובן שהם יכולים לעמוד לפני המלך בלי לחשוב כלל על כבוד עצמם, עיין שם בדניאל א', ד'.

שלמות תיקון החובלים היא לכבד את כל הבריות, גם את הנראים כחסרי דעה

בהינה זו של ביטול כבוד עצמו קיימת בשני מצבים. האחד הוא במוחין של ארץ ישראל, בחינת הנעימים, שבה האדם משיג את נועם ה' ומבטל את כבודו העצמי, כמבואר לעיל על הפסוק: "לחזות בנעם ה' ולבקר בהיכלו".

אולם קיימת בחינה נוספת, בתיקון המוחין של חוץ לארץ, בחינת החבלים. בחבלים, שהם היפך הכבוד, הכוח לעמוד בהיכל המלך ולבטל את כבודו העצמי בא באמצעות ביזוי עצמו, ואין מבוזה יותר מן השוטה.

סוד זה התגלה לדוד לאחר שגורש מארץ ישראל והגיע אל מלך גת, כמובא בחז"ל על הפסוק: "כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת ה'". כביכול, הוא נפל למוחין של חוץ לארץ, בחינת חובלים, וכדי לעמוד לפני מלך גת עשה עצמו כשוטה, והבן.

לעובדא ולמעשה

נמצאנו למדים שלא די לנו לכבד את אלה שנראים בעינינו נעימים ומגלים את כבוד ה', אלא שבכלל תיקון החבלים עלינו ללמוד לכבד גם את אלה שנראים לנו חסרי תכלית. אם לא נעשה כן, עלולים החבלים עצמם להתגבר עלינו בביזיונות ובשפיכות דמים.

יש להוסיף שר' לוי יצחק ז"ל הרבה לספר על הכבוד שרחשו אנשי שלומנו זה לזה, אף שהיו חלוקים ביניהם. אין כאן המקום להרחיב בסיפורים שסיפר, אך הם מאירים לנו מעט מה פירוש להיות דבוק ברבינו ז"ל, דבוק בקדושת ארץ ישראל.

אשרינו!